

Hårlöshet i nötkreatur med utgångsdjur utan tillgång till ligghall

Ylva Persson¹, Wonhee Cha¹, Katinca Fungrbrant², Giulio Grandi^{1,3}

¹Statens veterinärmedicinska anstalt, ²Gård och Djurhälsan, ³Sveriges lantbruksuniversitet

POPULÄRVETENSKAPLIG SAMMANFATTNING

Syfte och slutsatser

Syftet var att ta reda på vad som orsakar hårlöshet och om det finns förebyggande rutiner som delvis kan ersätta tidig läkemedelsbehandling mot ohyra hos nötkreatur som hålls som utgångsdjur utan ligghall.

Projektet har pågått i tre år och de viktigaste slutsatserna från studien är:

- Löss är sannolikt vanligt hos djur med hårlöshet
- Tidig läkemedelsbehandling mot ohyra av en grupp nötkreatur ger mindre hårlöshet
- Vissa djur och djurgrupper klarar sig utan läkemedelsbehandling mot ohyra
- Vissa djur- och skötsel faktorer kan kopplas till ökad risk för hårlöshet

Bakgrund

Nötkreatur som hålls som utgångsdjur, utan tillgång till ligghall, måste ingå i ”Kontrollprogrammet för utgångsdjur utan ligghall, nötkreatur”, godkänt av Jordbruksverket. Ett av kontrollprogrammets grundkrav är att en förebyggande läkemedelsbehandling mot ohyra utförs för att säkerställa en intakt päls hela vintersäsongen. Pälsen är viktig för djurets värmehållningsförmåga och om pälsen glesas ut och det uppstår kala fläckar kan djurets välfärd påverkas negativt. Rutinmässig behandling mot ohyra kan dock leda till att djurens parasiter blir motståndskraftiga mot dessa läkemedel. Dessutom är många läkemedel mot ohyra skadliga för miljön. Genom att lära oss mer om förebyggande rutiner mot hårlöshet kan vi fortsätta att hålla lönsamma och produktiva utgångsdjur med god djurvälstånd, låg användning av läkemedel och en minimal miljöpåverkan.

Genomförande

Studien som pågick under tre vintersäsonger (2018–2021) var uppdelad på två grupper: Samtliga grupper inom Kontrollprogrammet (här kallad Kontrollprogrammet) och utvalda grupper inom Kontrollprogrammet som inte fått förebyggande läkemedelsbehandling mot ohyra (här kallad longitudinella studien). I båda grupperna bedömdes djuren för hårlöshet och frisk- och riskfaktorer samlades in.

Totalt besöktes 75 besättningar och 463 grupper inom **Kontrollprogrammet**. Djuren besöktes under januari och februari. De två första åren fick djurägarna även svara på en enkät med frågor om hårlöshet hos utgångsdjuren i den egna besättningen. Under första året togs skrap- och hårprover från djur med hårlösa fläckar i 12 besättningar. Proverna skickades till SVA och undersöktes för löss, skabb och/eller ringorm, beroende på kliniska symtom.

För att undersöka förekomst och utveckling av hårlöshet hos utgångsdjur som inte fått förebyggande läkemedelsbehandling mot ohyra valdes 41 besättningar, 101 grupper och 3 673 djur ut för att ingå i den **longitudinella studien**. Dessa besättningar besöktes två eller tre gånger (jan, feb och mars).

Resultat

De flesta hårproverna visade att djur med hårlöshet hade löss. Tidig läkemedelsbehandling mot ohyra av en grupp gav mindre hårlöshet, särskilt om den skedde före november. Vissa djur och djurgrupper klarade sig dock utan läkemedelsbehandling mot ohyra. I grupper som inte utfört förebyggande läkemedelsbehandling mot ohyra är risken för hårlöshet större om gruppen har fler än 68 djur. Smutsiga djur, större gruppstorlek, högre ålder och ströbädd var i denna studie kopplat till mer hårlöshet och vi såg också att angus hade mer hårlöshet än hereford.